

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 269

פרשת נח ה'תשפ"ז / מאת הרה"ג אליהו עטייה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

לקוטי מוהר"ן תורה ע"ב **יצר הרע**

פרשה זו נדרשת יפה במדרש תנחומא / חטאי גדולי הדור שבספר במדבר / כיצד קרח נכשל כל כך / מדוע צדיקי הדור לא מתבטלים לרבינו / כל ישראל זכו להיות נביאים וקדושים / כיצד קדושים בישראל נפלו לחטאים / החטאים מגיעים כי חלקו קודם על משה / היצר הרע לעתיד ישתנה שמו מלוט ללבן / יצר הרע – מלאך קדוש?! / הניסיון העצום של הצדיקים להתבטל / הניסיון של השבטים / ביאור התירוץ למה יש צדיקים שלא התקרבו לרבינו / צדיקים שהיו נוסעים לרבינו והפסיקו / גם אחרי שיבוא משיח יהיה סוג של יצר הרע, וגם אז ימותו / הניסיון שהיה בזמן משיח, הוא האם להתבטל אליו / מדוע עלי הקפיד על שמואל ורצה להענישו במיתה / חטאו של 'אחר' / הקושיות והחקירות שהפילו את אחר / אם אחר היה מתבטל לר' עקיבא היה ניצל / 'שתוך כך עלה במחשבה' / קרח רצה להחליף את השמאל לימין ולעשות לשמאל עיקר / קרח חלק על התיקון שלו שהיה ביד אהרן הכהן איש החסד / איפה שהיצר הרע הכי מנסה להחטיא אותך, שם התיקון שלך / 'מיתוק הדיון - בשורשו' / הביאור למה ענין זה נוגע גם לנו / השאלות של קרח / קרח – טלית שבולה דינים / ראית קרח מדיון צרעת / הפרדוקס שיש בשאלות קרח בינם לבין עצמם / בתחילה כתוב רק שם אלה"ם ובסוף שיתוף של שם הוי"ה / שיתוף הרחמים בדיון מחמת שה' ברא אדם בעל בחירה

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעימה נעמי יאל נא רפא נא לוי ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

פרשה זו נדרשת יפה במדרש

א. הגענו ברוך השם לפרשת קרח, שהפרשה הזאת כמו שאומר רש"י (במדבר טז, א), וז"ל: "פְּרָשָׁה זוֹ נִדְרְשֶׁת יִפֶּה בְּמִדְרַשׁ תַּנְחומָא" עכ"ל. והכוונה כפשוטו, שהפשט בפרשה הזאת הפשט הוא המדרש, זה מה שהיא נדרשת יפה. כלומר, תמיד דרכו של רש"י לפרש פשוטו של מקרא, אולם כאן, המדרש הוא הפשוטו של מקרא.

חטאי גדולי הדור שבספר במדבר

ב. יש לנו ארבע פרשיות סמוכות אחת לשנייה: בהעלותך, שלח, קרח, חוקת. ויש דבר משותף לכל הארבע פרשיות האלו, שמדובר בהן על חטאים של הגדולים ביותר שבעם. פרשת בהעלותך מדברת בסוף הפרשה על מרים הנביאה שדיברה לשון הרע על משה רבינו ונענשה בצרעת (במדבר יב, א-טו). ולאחריה פרשת שלח, מדברת על המרגלים שגם כן דיברו לשון הרע על ארץ ישראל ועל הקדוש ברוך הוא, כמו שאומרת הגמרא (סוטה לה). על הפסוק (במדבר יג, לא) "חֶזֶק הוּא מִמֶּנּוּ", כביכול "אִפְלוּ אֵין בְּעַל הַבַּיִת יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּלִי מִשֵּׁם" עכ"ל. ולאחר מכן פרשת קרח שעשה מחלוקת על משה, וקרח היה אדם גדול, וכתוב במדרש (במדבר רבה יח, ג) שהוא היה "מְנוּשָׂאֵי הָאָרוֹן", ונושאי הארון, זה היה הדבר הכי גבוה שיכול להיות בעבודת המשכן, והארון היה מְכֻלָּה בלויים, ומי שלא היה בסדר ולא היה כל הזמן שרוי בקדושה שלו, חס וחלילה היה מת מיד. וגם פרשת חוקת הבאה, מדברת גם על עניין 'מי מריבה' (במדבר כ, ג), שזהו הפגם של משה ואהרן ועצמם. נמצא שיש פה ארבע פרשיות מרכזיות המהוות את הלב של ספר במדבר, וארבעתן מדברות על עניין החטאים הכי גדולים של גדולי הדור.

כיצד קרח נכשל כל כך

ג. בענין קרח מתעוררת תמיהה גדולה: איך צדיקים גדולים כל כך יכולים חס וחלילה להגיע לחטאים כאלה חמורים וקשים, כמו החטא שהגיע אליו קרח? הרי כמו שהסברנו, הוא היה (במדבר רבה יח, ג) "מְנוּשָׂאֵי הָאָרוֹן", וכמו שאומר רש"י (במדבר טז, ז): "קֶרַח שִׁפְקָה הָיָה מִה רָאָה לְשִׁטּוֹת זֹו" עכ"ל. ויסוד הדבר טמון בפסוק בפרשה שבו

טוען קרח ואומר (במדבר טז, ג) "בָּלֶם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשָּׂאוּ עַל קְהַל ה'".

מדוע צדיקי הדור לא מתבטלים לרבינו

ד. 'אני רוצה עכשיו לומר איזה תשובה ברסלבית חזקה'. אחד הדברים שאוהבים מאוד להקניט אותנו, שאנחנו מאוד משתדלים ללכת לאורו של הצדיק, והכל רואים שאצלנו רבינו נחמן הוא הכל, הכל כולל הכל. והרבה באים ושואלים אותך שאלה כזאת, ואומרים: אם באמת עיקר עבודת השם היא על ידי הביטול לצדיקים, מדוע הרב עובדיה למשל לא נסע לאומן? או מדוע עוד כל מיני צדיקים לא נסעו לאומן? או למה כל מיני צדיקים ותלמידי חכמים לא ממש מתבטלים לדרך של רבינו נחמן מברסלב? ואם אפילו אנחנו, האנשים הכי פשוטים, מבינים את הדבר הזה שבלי רבינו 'הלך עלינו', אם כן, כיוון שהדבר הזה כל כך פשוט לנו, איך ייתכן שגדולי ישראל לא מבינים זאת? ואותם אלה ששואלים את השאלה, הם לא שואלים אותה בתור שאלה בעלמא, אלא הם מביאים את זה בתור הוכחה חס וחלילה לשיטה שלהם לחלוק על רבינו. ובאמיתות, זה יסוד הטענה של קרח.

כל ישראל זכו להיות נביאים וקדושים

ה. כי כל הסיפור של קרח היה בבחינה הזאת, קרח שואל את משה ואהרן, ואומר: (במדבר טז, ג) "כִּי כָל הָעֵדָה בָּלֶם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשָּׂאוּ עַל קְהַל ה'". ומפרש"י: כולנו שמענו במעמד הר סיני (שמות כ, ב) "אָנֹכִי ה'", כלומר כל השישים ריבוא מעם ישראל זכו להיות נביאים לשמוע את הדיבור של הקדוש ברוך הוא. זה דבר פלאי, ומי עוד זכה לשמוע (דברים ד, לז) "הִשְׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּאֶשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֹתָהּ וַיַּחֲיִי". זו זכייה גדולה שעם ישראל כולו זכה לה להיות כולם נביאים. ואף אומרת הגמרא (שבת קמז). שבשעה שהקדוש ברוך הוא קירב אותנו להר סיני, פסקה מאיתנו הזוהמא של הנחש, כך שכל ישראל עתה באמת קדושים, וא"כ לכאורה קרח צודק בטענתו "כִּי כָל הָעֵדָה בָּלֶם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשָּׂאוּ עַל קְהַל ה'".

כיצד קדושים בישראל נפלו לחטאים

ו. אבל לפני שנענה מה שצריך לענות לקרח, נשאל אותו שאלה: נשאל אותו: קרח, אם באמת כל העדה כולם קדושים, איך תוך ארבעים יום חטאו בחטא העגל (שמות ל"ב)? אם כל העדה כולם קדושים, איך חטאו במתאווננים (במדבר יא, א)? ואיך חטאו במרגלים (שם י"ג)? הרי כולם מודים שזה חטאים בלי ויכוח!

החטאים מגיעים כי חלקו קודם על משה

ז. אלא שנשים לב שיש דבר שמשותף לכל החטאים האלה: גם חטא העגל, וגם מתאווננים בפרשת בהעלותך, וגם חטא המרגלים, משותפים לדבר אחד – שחלקו על צדיק האמת משה רבינו. בחטא העגל, השטן בלבב אותם ואמר להם שמשה רבינו חס וחלילה נפטר, כמו שכתוב בגמרא (שבת פט), "שִׁהְרָאָה לָהֶם אֶת מִשְׁתּוֹ פּוֹרְחַת בְּאֵיזוֹר", כאילו יש כבר לווייה למשה רבינו. וכיון שלדעתם משה רבינו נפטר, הם איבדו את הקשר עם הצדיק האמת ומיד חטאו. וכן במתאווננים, גם שם היו תלונות על משה, וכמו שכתוב

שיורדות, וזהו מלאך קדוש שהוא בבחינה של דינים, והוא היצר הרע שיש לאנשים גדולים ובפרט לאנשים גדולים מאוד. ר' נתן (ליקוטי הלכות שילוח הקד, ד, ח) מסביר שזה היה היצר הרע שהיה לקרחה. ועוד מעט נאריך קצת בנקודה הזאת. על כל פנים, היצר הרע הגבוה הזה, הוא בבחינת (סוכה נב). "כָּל הַגְּדוֹל מִחִבְרוֹ יִצְרוֹ גְּדוֹל הַיָּמֵנוּ" בשני הפירושים: גדול במעלה, כי הוא מלאך קדוש, וגדול בניסיון.

הניסיון העצום של הצדיקים להתבטל

י. הניסיון שיש לצדיקים זה אין לשער ואין לתאר, עם מה צדיקים מתמודדים ועם איזה ניסיונות קשים הם מתמודדים. רק שהניסיונות שלהם הם לא הניסיונות שאנחנו מכירים של עבירות מזהמות ומתועבות של תאוות, אלא זה ניסיונות גבוה מעל גבוה. ואחד הניסיונות שהצדיקים מאוד מתמודדים איתו, והוא אחד הניסיונות הכי קשים – שבניסיון הקשה הזה מותר לומר שרוב הצדיקים לא עומדים בו – זה הניסיון להתבטל. ובפרט להתבטל למישהו צעיר מהם, או למי שהם חושבים שהוא יודע פחות מאיתם, וזה קשה להם מאוד, דוקא בגלל שהם צדיקים גדולים.

הניסיון של השבטים

יא. וזה היה הניסיון של השבטים הקדושים שלא הסכימו להתבטל ליוסף הצדיק. עד שהקדוש ברוך הוא הביא אותם לזה בעל כורחם, שבמצרים כולם השתחוו ליוסף, כמו שכתוב (בראשית מב, ו) "וַיִּבְאֵוּ אֶחָיו יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אֶפְסִים אֲרָצָה" – שהגיעו למצב שכולם התבטלו ליוסף, ואז יכלו לקבל מיוסף כמו שכתוב (בראשית מז, יב) "וַיִּכְלְלוּ יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אֶחָיו וְאֶת כָּל בֵּית אָבִיו לְחֶם לֶפֶי הַטָּף", וכולם הבינו שמקבלים את המזון הגשמי והרוחני רק דרך יוסף הצדיק.

ואחרי פטירת יעקב, באו ושוב השתחוו ליוסף ואמרו לו (בראשית נ, יח) "הֲנֵנוּ לְךָ לְעֶבְדִים", כלומר, ביטול גמור. ועשו בזה תשובה שלמה על העניין של מכירת יוסף, שנבעה מאותו היצר הרע הגבוה, היצר הרע הגדול שהוא מלאך קדוש, שהוא מפתה את הצדיקים: אל תתבטלו אל קטנן של שבטים בגיל, שהוא הגדול במעלה.

ביאור התייחצ למה יש צדיקים שלא התקרבו לרבינו

יב. ולכן אין שום ראייה משום רב גדול יהיה אשר יהיה, שלא התבטל אל רבינו הקדוש. ופה אני פשוט אומר את התשובה האמיתית לנקודה הזאת שאנחנו רואים צדיקים כל כך גדולים שלא התבטלו לרבינו. אנחנו אומרים לאותם שואלים: אין מזה שום ראייה! האם יש לך אלפית מהבחינה של היצר הרע שהוא "מלאך קדוש" שיש לאותו צדיק שאתה מזכיר שלא התבטל לרבינו? הרי הוא כזה צדיק גדול! וכיוון שהוא כזה צדיק גדול, (סוכה נב). "כָּל הַגְּדוֹל מִחִבְרוֹ יִצְרוֹ גְּדוֹל מִמֶּנּוּ", היצר הרע שלו זה כזה מלאך קדוש! הרי החטאים שאתה מתמודד איתם ונופל בהם הוא אפילו לא מכיר, הוא לא רואה אותם מקילומטר. ולמה? כי הוא קדוש. ומה היצר הרע שיש לו? זה יצר הרע אחר, גבוה מעל גבוה. והיצר הרע שלו הוא זה שאומר לו: (כמדבר טו, ג) "כִּי כָל הָעֵדָה בְּלִמְנֵי קָדְשִׁים", מה חסר תלמידי חכמים, יש הארזי"ל, יש רבי שמעון בר יוחאי, יש תנאים, יש אמוראים, ותמיד הם ישאלו את השאלה הזאת: למה אתה רוצה להתבטל למשה? שבדור שלנו רבינו נחמן מברסלב זכותו תגן עלינו. שוב, דווקא בגלל שאצלם היצר הרע הוא מלאך קדוש, הם

(כמדבר יא, ב) "וַיִּצְעַק הָעָם אֶל מֹשֶׁה", ובפשטות הכוונה שצעקו אל משה את טענותיהם. אמנם רש"י בשם הספרי פירש אחרת, אבל פשטות הפסוק יש לפרש כנ"ל. ולכן והם נענשו מאוד מאוד"וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ ה' (שם, א).

וכן בחטא המרגלים, היה זה מחלוקת על משה. כי משה רבינו אמר להם מפי השכינה שזו ארץ טובה, (שמות ג, ח) "אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ", והסברנו על פי רש"י שעניין חטא המרגלים כבר היה עונש לעם ישראל על שהם פגמו תחילה באמונת חכמים במשה רבינו, ובמה שהוא אמר להם בשם ה' שהיא ארץ טובה. וגם אחר כך, כל הפגם שהיה שבכו (כמדבר יד, א) "וַיִּכְבּוּ בְּלִילָה הַהוּא", שבכו בכייה לחינם שנקבעה להם כדברי הגמרא (תענית כט.) "לְפִכְיָה לְדוֹרוֹת", כל זה נעשה מזה שחלקו על משה רבינו. אם כן קרחה, נכון שיש לך משפט אמיתי "כָּל הָעֵדָה בְּלִמְנֵי קָדְשִׁים" וכולם שמעו בסיני. אבל מצד שני, אל תסגור את העיניים אתה רואה שכל הקדושים האלה גם היה להם פגם, ויותר מזה, הפגם שלהם היה בגלל סיבה אחת – בגלל שהם פגמו קודם באמונה במשה רבינו, באמונה בצדיק.

היצר הרע לעתיד ישתנה שמו מלוט ללב

ח. ולמה הדבר הזה כל כך חשוב לנו ללמוד אותו? כי עוד מעט בא משיח צדקנו, וכדי להבין מה יהיה הסיפור של העבודה שתהיה בביאת משיח. הרי לכאורה לעתיד לבוא בטל יצר הרע. והזוהר הקדוש אומר פרשת תולדות במדרש הנעלם (וזהר חיי שרה דף קכח: ובתולדות דף קלז), לא שבטל לגמרי, אלא הוא "בְּמֵאן דְּסָחִי מְטַנְפִּיָה", כמו אדם שהיה לא נקי, הזיע התלכלך, ונכנס למרחץ ונעשה נקי, אבל הוא אותו אדם. כך היצר הרע לעתיד לבוא, רק יהיה נרחץ מהטינוף שלו, אבל הוא עדיין נשאר יצר הרע, רק שבמקום שהוא נקרא "לוט" ייקרא "לבן". כלומר, מסכם הזוהר (שם) וז"ל: "וְלְעוֹלָם אֵין יִצְרָה בְּטַל מִן הָעוֹלָם" עכ"ל.

יצר הרע – מלאך קדוש?!

ט. ננסה לחשוב מה יהיה היצר הרע שיהיה לעתיד לבוא. רבינו הקדוש והנורא, ברוח הקודש הנפלאה שלו, כותב (ליקוטי מוה"ר"ן תורה עב) ואומר: "דַּק שֵׁישׁ בְּחִינַת יִצְרָה הָרַע, שֶׁהוּא מְלֶאכֶד קְדוֹשׁ, וְאָף עַל פִּי בֶן הוּא יִצְרָה הָרַע" עכ"ל. מה זה רבינו אומר, מה זה שיש יצר הרע שהוא מלאך קדוש? מישהו פעם שמע מושג כזה? אני זוכר שהפעם הראשונה ששמעתי את זה כשהתקרבתי להיות 'ברסלב', שיצר הרע הוא מלאך קדוש – נבהלת. הרי אצלנו היצר הרע זה בשבילנו סטרא אחרא. אבל באמת הסיבה לזה, כי אנחנו מכירים ורגילים ביצר הרע המזוהם והמסואב (הטמא). היצר הרע שמבלבל אותנו ומפיל אותנו בכל העבירות ובכל השטויות ובכל הטומאות, זה מה שאנחנו מכירים, ובאמת היצר הרע הזה הוא טמא והוא סטרא אחרא והוא היצר הרע הגרוע שאנחנו מכירים ומתמודדים.

אבל צריך לדעת שגם לצדיקים יש יצר הרע, הרי הגמרא (סוכה נב.) אומרת: "כָּל הַגְּדוֹל מִחִבְרוֹ יִצְרוֹ גְּדוֹל הַיָּמֵנוּ", כלומר גם לצדיקים יש יצר הרע. עד עכשיו הבנו יצרו גדול הימנו כלומר יצר יותר חזק, אבל לא רק זה אלא גם יצר הרע גדול יותר במעלה. ומסביר רבינו: שהשורש של היצר הרע הוא מהבחינה של דברי הגמרא (שבת נו:), "יִרְדַּ גְּבִרְיָאֵל וְנִעַץ קָנָה בָּיָם". כלומר שמדובר על גבורות עליונות

המשיח כתוב (ישעיהו י"א, ט) "וּמְלֹאָהּ הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כְּפִים לְיָם מְכֻסִּים". ומה יהיה הניסיון? יבוא אדם ויאמר: הרי אני יודע את כל הש"ס כולו ואת כל התורה כולה ואני צדיק גמור וכו', מה אני עכשיו צריך ללכת להתבטל בעוד ביטול למשיח צדקנו?

כן, יש משיח צדקנו, אני לא חולק, משיח משיח, אבל ביטול גמור? להיות מבוטל, לנסות לשמוע עוד דיבור מ'תורה דעתיקא סתימאה' שמישיח יגיד? להסכים עם כל חידוש שהוא אומר? זה יהיה הניסיון בימות המשיח! והניסיון הזה יהיה ניסיון קשה, בדיוק כמו הניסיון שאנחנו רואים היום של צדיקים גדולים ונפלאים להתבטל לקטנן של שבטים – ליוסף הצדיק, וכמו הניסיון שיש היום להתבטל לרבינו הקדוש שזה ניסיון מאוד קשה לצדיקים. בזמן משיח זה יהיה הניסיון לכל אחד ואחד.

והנה עיקר מה שמועיל לעמוד בניסיון, הוא הידיעה מה יהיה הניסיון. רבינו אמר על הזמן שלנו (שיחות הר"ן ל"ה), שעיקר הקושי והניסיון שיהיה זה העניין שתרד קליפה של אפיקורסות. עוד כתוב שם (שיכה ר"כ): למה רבינו אומר את זה? מה זה עוזר לנו? אלא, ברגע שאדם יודע מה הניסיון שהוא עומד להתמודד איתו, יש לו הרבה יותר כוחות לעמוד בניסיון הזה. וממילא הסוד הזה שעכשיו אנחנו מדברים עליו, זה סוד שעדיין לא התגלה לחלוטין, שעיקר הניסיון, האם אתה מתבטל למשיח או לא, ואם אדם יודע בידיעה ברורה שזה עיקר הניסיון שמעמידים אותו, הוא יודע איך לשמור את עצמו. נמצא, שהנקודה העמוקה של מה שהיה הניסיון של קרח, והניסיון שיש לצדיקים הגדולים מיצר הרע שהוא מלאך קדוש, האם להתבטל לצדיק האמיתי לחלוטין או לא, זה יהיה הניסיון שיהיה לישראל בימות המשיח.

מדוע עלי הקפיד על שמואל ורצה להענישו במיתה

טז. במאמר המוסגר ראיתי בספר שמן משחת קודש (דרשות של הרב אלקובי סוף סימן פ"א), נקודה נפלאה והוא רמז עליה בקיצור ונרחיב כאן: ידוע מהאריז"ל שקרח נתקן בחלקו על ידי שמואל הנביא שהיה מצאצאיו. וכבר נתבאר שעיקר פגם קרח שהיה תלמיד שחולק על רבו, בבחינת 'מורה הוראה בפני רבו', שמשך רבינו אומר טלית של תכלת חייבת בציצית וקרח חולק, ומורה הפוך, דגם חולק על רבו וגם מורה הוראה בפני רבו.

יש גמ' (ברכות לא:), שבזמן שחנה הביאה את שמואל למשכן שילה, היא הביאה קרבן וחיפשו כהן לשחוט, ושמואל דרש להם ששחיטה כשירה בזר. וכתוב שם בגמ': אמר ליה (עלי): מימר שפיר קא אמרת (כלומר, עלי מודה לשמואל שהוא מורה כהלכה), מיהו, מורה הלכה בפני רבך את (עלי היה גדול הדור) – וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. אתיא חנה וקא צוחה קמיה וכו', ע"כ. והכל תמהים על ההקפדה הגדולה של עלי, עד שאפילו רצה להעניש את שמואל במיתה.

אך היישוב לזה, שעלי היה גדול הדור אז, והוא היה בחינת 'משה רבינו שבדור', ושמואל היה תיקון לקרח, וחטא קרח היה שעשה מחלוקת על משה רבינו והורה הלכה בפניו. והנה אם עתה שמואל ימשיך באותו דרך, להורות הלכה בפני משה רבינו שבאותו הדור, שזה עלי הכהן, א"כ כל עיקר התיקון שצריך שמואל לעשות לקרח לא יעשה, ולכן רצה עלי להענישו, עד שצעקה אמו חנה. ע"כ.

עומדים בניסיון של השבטים שאנחנו בכלל לא מכירים. ולכן, לנו שאין את הניסיון הזה, קל לנו להתקרב. כי עצם העובדה שאנחנו מתמודדים עם היצר הרע הגרוע והנפול, ואנחנו יודעים כמה אנחנו לא שווים כלו, לכן אין לנו בעיה להתבטל לצדיק, כי אין לנו בכלל את היצר הרע הגבוה.

צדיקים שהיו נוסעים לרבינו והפסיקו

ג. עכשיו אני רוצה להגיד עוד חידוש גדול ומפחיד. שראינו כמה צדיקים שהם היו בקירבה לרבינו, ודווקא כשהם התגדלו יותר, ראינו שהם קצת עזבו, או עזבו חלקית, פחות מקפידים על הנסיעה לרבינו לראש השנה. וזה דווקא נעשה כשהם התגדלו בצדקותם ופרסומם. וגם מהנהגתם מקשים עלינו קושיות.

וגם עליהם זה אותו תירוץ בדיוק, שאין שייכות להביא ראיה מהם. ואכן בהתחלה, כשהם היו צדיקים קטנים עדיין לא היה להם יצר הרע של מלאך קדוש ונורא כזה, ולכן לא היה להם שום ניסיון להתבטל לרבינו לגמרי, ולנסוע לרבינו לאומן לראש השנה. אבל ברגע שהם גדלו ביותר, ובאמת הם גדולים נפלאים צדיקים גדולים מאוד! מעתה יש להם את הניסיון והתמודדות עם המלאך הקדוש. שוב, כל מה שאני אומר את הדברים האלה זה לא בשביל הצדיקים, הם צדיקים – שיסתדרו לבד. אני מדבר אלינו, לחזק אותנו, כי לפעמים מרחוק רואים יותר מאשר מה שרואים מקרוב. והם כל כך גבוהים וקרובים להשגות, אז לפעמים דווקא הקרבה הגדולה היא מסתירה, כמו מי שעומד מאוד קרוב לדבר, שמצד שני רואה הרבה פחות ממי שעומד רחוק. ולכן הנקודה הזאת היא בעיקר בשבילנו כמו שהסברתי, והיא נקודה יקרה ונפלאה בשבילנו.

גם אחרי שיבוא משיח יהיה סוג של יצר הרע, וגם אז ימות

יד. זה נקודה אחת שהרווחנו ביסוד הזה. אבל אני רוצה לשדרג את זה כמה מונים, ואלו דברים שלא דיברנו עליהם מעולם, וגם לא מצאתי אותם עדיין כתובים מפורשות. אבל ר' נתן שהוא המגלה 'תורה דעתיקא סתימאה', מתוך הדברים הקדושים שלו (ליקוטי הלכות, שילוח הקן ד, ח), למדתי דבר נורא. והוא שהיצר הרע שיהיה לעתיד לבוא, הוא יהיה היצר הרע של 'המלאך קדוש', וכמו שאמרנו מקודם בשם הזוהר: "וְעוֹלָם אֵין יֵצֵר הָרַע בְּטֵל מִבְּנֵי אָדָם". כי כל זמן שלא מגיעים אל העולם הבא שזהו מקום השכר, יש עדיין עבודה, כי גם אחרי שיבוא משיח יש פה עבודה בעולם.

רבינו אמר ברבים, שגם משיח צדקנו גם יפטר (חיי מוהר"ן אות רע"ה, לקוטי הלכות חו"מ הפקר ונכסי הגר ג, א), כי לחיות בחיי נצח פה בעולם הזה, אפילו אחרי בוא משיח, זה לא התכלית. התכלית היא קבלת השכר בעולם הבא, ששם יתבטל היצר הרע לגמרי. אבל עכשיו, כמו שכתוב בגמרא (ברכות לד:), ופסק הרמב"ם להלכה (מלכים יב, ב), וז"ל: "אֵין בֵּין יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ לְעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא שְׁעֵבֵד מְלָכִיּוֹת בְּלִבְדִּי", עכ"ל. ואז עדיין העולם כמנהגו נוהג. ועיקר העבודה והניסיון שיהיה בימי משיח, הוא האם להיות בטלים ל'משה משיח' או לא.

הניסיון שיהיה בזמן משיח, הוא האם להתבטל אליו

טו. וזה יהיה עיקר היצר הרע! כי אז ממש יתקיים כפשוטו מה שאמר קרח (כמדבר ט, ג) "כִּי כָל הָעֵדָה בָּלָם קְדָשִׁים וּבְתוֹכָם ה'". כי בימות

טאו של אחר

יז. רבי נתן מביא ראיה לנקודה הזאת של הניסיון שבא ממלאך קדוש. יש גמרא מאוד מפורסמת (תגיגה יד): ארבעה שנכנסו לפרדס. שזה רבי עקיבא, שמעון בן זומא, שמעון בן עזאי ואחר (אלישע בן אבויה). רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום, הכל היה מצוין וטוב, נכנס ויצא. שמעון בן זומא הציץ ונפגע, שמעון בן עזאי הציץ ומת, ואחר קיצץ בנטיעות. ומה הנקודה הזאת שהיה את הדבר הזה? אומרת הגמרא (תגיגה טו), למה אחר כל כך נפל? בגלל 'דִּיחָזָא לְמִיטְרוֹן שְׁנַתְנָן לוֹ רְשׁוֹת לִישָׁב וְלִכְתָּב זְכוּתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל'. הוא היה כותב את הזכויות של עם ישראל ואחר רואה שהוא יושב וכותב, לא עומד, אלא יושב. והייתה לאחור קושיה עצומה: איך ייתכן ששם בשמיים מלאך יושב? הרי בשמיים אין למלאכים רשות לשבת, "אֵינִי יֹשֵׁיבָה" (גמירי דלמעלה לא הוי לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף ולא עיפוי), ואיך מט"ט יושב? ואז הוא התחיל לטעות בטעות כזאת גדולה שיש בחינה של "שְׁתֵּי רְשׁוּיֹת" וקיצץ בנטיעות.

אומר רבי נתן, שזה היצר הרע שהוא מלאך קדוש. וכי יש לך מלאך קדוש יותר מהמלאך מט"ט? קודש קודשים! והנה התלבש שמה יצר הרע והטעה את אחר. ואחר היה אדם גדול בתורה, אלישע בן אבויה היה ענק שבענקים בתורה! והנה המלאך הקדוש הזה מט"ט נתן לו ניסיון מאוד מאוד גבוה. ולא עמד בו.

הקושיות והחקירות שהפילו את אחר

יז. והנה אנחנו הקטנים, וכי בכלל היה לנו שאלה אם היינו זוכים לעלות לשמיים ורואים מלאכים, אם הוא יושב או עומד, בשבילנו הכל בסדר העיקר שאני בשמיים רואה מלאכים! מה השאלות האלה? וזאת בגלל שאנחנו כאלה קטנים, לכן אין לנו שום קושיות. אבל אחר היה ענק, נכנסה בו קושיה, ודוקא מרוב גדלותו נולדו לו קושיות, והקושיות האלה הפילו אותו למטה למטה, עד שעליו נאמר (תגיגה טו). "שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבְבִים – חוּץ מֵאַחֵר". זאת אומרת שהוא נפל את הנפילה הכי גדולה שרק אפשר לתאר ולשער. ואיפה זה התחיל? זה התחיל מ'מלאך קדוש'.

אם אחר היה מתבטל לר' עקיבא היה ניצל

יט. ומאיזה עוד מקום זה התחיל? שלא היה לו ביטול גמור לרבי עקיבא. אם היה לאחור את הביטול הגמור לצדיק הדור שהוא רבי עקיבא, והיית שומע אליו עד הסוף! שהרי עיקר הנקודה של רבי עקיבא זה עניין של 'פשיטות ותמימות', לשתוק על קושיות ולקבל, הרי כשסרקו אותו במסרקות של ברזל, הוא שתק וקיבל עול מלכות שמים באהבה, הוא לא שאל שאלה הכי פשוטה: 'זו תורה וזו שכרה', כי לר' עקיבא אין שום שאלות, הוא יודע 'כך עלה במחשבה'. ואם אחר היה מתבטל לר' עקיבא, היה זוכה ללמוד ממנו את היסוד הזה שאין קושיות על דרכי ה', ולא היה נופל בנפילה האיזומה שהוא נפל.

'שתוק כך עלה במחשבה'

כ. דהנה כך נאמר למשה רבינו על בחינת רבי עקיבא (מנחות כט): "שְׁתַּק, כִּי עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָי", אל תשאל על מה שאתה רואה ששוקלים את בשרו של ר' עקיבא במקולין 'זו תורה וזו שכרה', כי

כך עלה במחשבה, ור' עקיבא היה במדרגה הזאת ולא שאל את השאלה הזאת, רק קיבל מלכות שמים באהבה, שלכן זכה לבחינה הגבוהה הזאת של 'כך עלה במחשבה. אין שום קושיות. כשסורקים את בשרו במסרקות של ברזל – הוא מקבל עול מלכות שמים באהבה, אין לו קושיות על השם יתברך שום דבר. זו הבחינה של רבי עקיבא. ולכן ר' עקיבא זכה לדרוש 'כתרי אותיות' שהם בחינת 'כתרי' שלמעלה מהחכמה של האותיות, כי הוא היה בבחינת 'שתוק כך עלה במחשבה', שהשתיקה היא בכתר – יותר גבוהה מהחכמה, וכמו שכתוב במשנה (אבות ג, ג) 'סייג (כתר) ליחכמה' – 'שתיקה'.

ושוב, את הלימוד הזה אחר לא הסכים לקבל מרבו ר' עקיבא ולא התבטל לגמרי לצדיק, כי הוא ראה את עצמו גם כן אדם גדול בפני עצמו. ואדם גדול כשיש לו קושיות, הקושיות יכולות להביא אותו חס וחלילה לפי שחת, למקום הכי חמור. יש פתגם בישיבות 'מקושיא לא מתים'. אבל צריך לדעת שזה באמת לא פשוט שמקושיא לא מתים, יש הרבה שמתו מקושיות רוחניות! הנקודה הזאת של הכוח להיות בטל לצדיק זה ניסיון עצום, שישנו דווקא לגדולי גדולי ישראל, וזה היה הסיפור של קרח ושל אחר.

קרח רצה להחליף את השמאל לימין ולעשות לשמאל עיקר

כא. ולפי' יש להעמיק עוד בענין קרח. קרח היה מהלויים, והלויים הם בחינת (זוהר ח"ב ק"ט). "סְטָרָא דְדִינָא". ובאמת כמו שכתוב בזוהר ובאריז"ל, ששורש הדין הוא גבוה אפילו יותר מהשורש של החסד. ולכן קרח באמת רצה כמו שכתוב בזוהר (בפרשתנו ח"ג דף קעו. והובא בשיחות הר"ן קנ"ב): "קִרְחָא בְּעָא לְאַחֲלָפָא יְמִינָא בְּשִׁמְאֵלָא", קרח רצה להחליף את הימין שזה אהרן הכהן שבחסד, בשמאל. ולעשות עיקר מהשמאל, ואדרבה שהכהנים ישרתו את הלויים.

הפסוק אומר על הלויים (במדבר ח, טז) 'נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לִי', ושוב (שם, כו) 'וְיִשְׂרְתוּ אֶת אַחֲיֵיהֶם', הלוי הוא נטפל ומשרת לכהן שהוא החסד, זה מה שהקדוש ברוך הוא ציווה ביד משה. בא קרח ורצה להפוך קערה על פיה, ואמר: מה פתאום שאני הלוי משרת לחסד? הרי הפוך, אני הלוי שזה בחינת הדין, אני עובד את הקדוש ברוך הוא הרבה יותר טוב, אני עובד את הקדוש ברוך הוא על 'חוד החרב'! אצלי אין שום משחקים, אני עובד עד הסוף, אמת לאמיתה, אָ פְּרוּמְעַר שְׁבַפְרוּמְעָרִים – הירא שביראים (באידיש). ואם אני כזה עובד השם במידת הדין, למה שאני אצטרך להתבטל לכהן? להפוך, שהכהן יתבטל ללוי, שהאמת לאמיתה שיש בלוי היא תגבר. ולכן טען: מה פתאום שניתנת כהונה גדולה, דהיינו את המדרגה הזאת של הכפרה לעם ישראל לכהן, לאהרן הכהן? זה צריך לבוא על ידי, על ידי קרח הלוי. זו הטענה של קרח שהוא חולק על הכהונה.

קרח חלק על התיקון שלו שהיה ביד אהרן הכהן איש החסד

כב. מסביר רבי נתן, שהמחלוקת הזאת שקרח חולק על הכהונה היא מה שהפילה אותו לחלוטין. כי כל מה שהלוי – שזה מידת הדין – הוא טוב, זה רק אם מצליחים 'למתק את הדין בשורשו'. והיות שקרח היה הראש של הלויים והגבוה מכולם, ממילא אצלו היו הכי הרבה גבורות ודינים של לויים. וממילא הוא הכי הרבה שצריך את המציאות הזאת של ההמתקה של 'הכהן' איש החסד. קרח היה צריך להיות הכי משרת ומתבטל לאהרן הכהן איש החסד, וזה דווקא היה

הביאור למה ענין זה נוגע גם לנו

כה. כל הדרוש הזה שאנחנו אומרים עכשיו, יהיה נוהג לנו למעשה בביאת משיח צדקנו. כי אז כולנו נהיה בבחינה הזאת "כִּי כָּל הָעֵדָה בְּלִמָּה קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה'". והניסיון שיהיה לכל אחד הוא מידת ההתבטלות למשה משיח. שוב, אף אחד לא יחלוק על משיח צדקנו, אבל להתבטל אליו? לשמוע רק ממנו תורה? לנסות כל הזמן להיות רק דבוק אחריו ולשמוע את התורה שלו, זה יהיה ניסיון. ולמה? כי אני ברוך ה' יכול לשבת בבית ללמוד את כל הש"ס, ברוך ה' יש לי ישיבה וכו'. ומה אני צריך להתבטל? זה יהיה הניסיון שלנו, לכן מה שאנחנו אומרים זה לא רק 'דרוש וקבל שכר', אלא זה דבר שיהיה לנו נפקא מינא ממש בקרוב בעזרת השם.

השאלות של קרח

כו. ונבאר יותר את העניין של קרח שדיבר נגד משה ושאל כמה שאלות מפורסמות (במדבר רבה יח, ג). השאלה הראשונה באה מהסמיכות של פרשת ציצית (במדבר טו, לח) "וַיִּנְתְּנוּ עַל צִיצֵת הַכֹּהֵן פְּתִיל תְּכֵלֶת". משה רבינו אומר שכל טלית צריכה חוט אחד של תכלת, שהוא יכול לפטור את כל הטלית. ושואל קרח: אם חוט אחד של תכלת פוטר את כל הטלית, אז אם אני אעשה טלית שכולה תכלת, היא לא תהיה צריכה שום ציצית. זה שאלה אחת.

שאלה שנייה שואל קרח מדין מצורע, כתוב (נגעים ו, א) "בִּהְרֹת כְּגֵרִים" שהיא מטמאה את המצורע, והמצורע זה כוז טומאה עזה כמו טמא מת. אבל אם (ויקרא יג, ג) "פָּרַח כֹּל טְהוֹר הוּא", אם כל הגוף שלו של המצורע נהיה בהרת אחת גדולה ושלימה – הוא טהור, ושואל קרח איך יכול להיות כזה דבר שהוא נהיה טהור?

והשאלה השלישית, בית שמלא ספרים, כלומר כל הבית כולו יש בו ספרי תורה, האם צריך מזוזה? ושואל הרי אם פרשה של קריאת שמע והיה אם שמוע שאתה שם בפתח הבית פוטר את כל הבית, אז בית שיש בו את כל התורה כולה, וכמה ספרי תורה, לא כל שכן שפטור? אלו שלוש קושיות ששואל קרח את משה רבינו.

קרח – טלית שכולה דינים

כו. ויש להבין מה העומק של העניין בכונת קרח? העניין של תכלת כמו שהזוהר הקדוש (זוהר ח"א דף נא.) אומר זה בחינה של "אַבְלֵי כְּלָא וְשִׁצְא כְּלָא" – ואכל ומכלה את הכל. כלומר תכלת היא בחינה של ספירת המלכות שהיא דין. ורק עם ישראל יודעים להסתדר איתה (ראה ליקוטי מוהר"ן תורה מ"ט אות ז), ואדרבה היא מאירה לנו פנים, אבל לאומות העולם היא "אַבְלֵי כְּלָא וְשִׁצְא כְּלָא".

אומר קרח למשה: אם אנחנו רואים שאפילו מי שיש לו קצת דין הוא פוטר את כל הטלית כולה, אז מי שכולו דין, כמו הוא בעצמו (קרח), שראה את עצמו טלית שכולה תכלת שכולה דינים לא כל שכן שתפטור. כלומר שקרח רוצה להביא ראיה לעצמו ואומר: הנה אני שכולי מידת הדין, כל שכן שאני בוודאי מתוקן לחלוטין כי אני טלית שכולה תכלת, טלית שכולה דינים!

ראית קרח מדיון צרעת

כת. עוד ראיה הוא מביא מהעניין של צרעת. דהנה דין אחד זה ודאי קשה, כמו שיש לאדם דין אחד – שהוא מצורע באיזה נגע בגופו,

התיקון שלו. ודווקא על אהרן הכהן איש החסד התיקון שלו, על זה קם היצר הרע הכי גדול של קרח.

איפה שהיצר הרע הכי מנסה להחטיא אותך, שם התיקון שלך

כג. יש פסוק (תהלים קיט, צח) "מֵאֲבִי תִחַפְּמֵנִי מִצֹּדֶךְ". מי זה האויב של האדם? כתוב (משלי טו, ז) "בְּרִצּוֹת ה' דְּרָכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ", מי זה אויביו? יש פירוש במדרש (בראשית רבה נד, א) שזה היצר הרע. א"כ מה הכוונה "מֵאֲבִי תִחַפְּמֵנִי"? אם אדם רוצה לדעת מה עיקר העבודה שלו בעולם הזה, מה עבודת ה' שאני צריך לעשות, איך תדע? תסתכל איפה יש לך הכי הרבה יצר הרע. איפה היצר הרע נותן פול גז נגדך? איפה הוא הכי מנסה להחטיא אותך ולהפיל אותך? ובוזה תדע שהנקודה הזאת זה עיקר העבודה שלך בעולם. ודווקא בדבר שיש לך בו את הניסיון הכי קשה, אם תצליח בזה להתגבר ולנצח את המלחמה, אתה תבוא לשלמות שלך, תבוא למעלות ומדרגות מצוינות וגבוהות. ולמה? כי היצר הרע יודע מה שאתה לא יודע. אחרי הכל הוא רוחני, גם היצר הרע המגושם שלנו יש לו שורש רוחני, והוא יודע בדיוק מה התיקון שלך וכנגד זה הוא מגביר בעיקר את הקליפה והניסיון.

'מיתוק הדין - בשורשו'

כד. וכך גם אצל קרח, קרח – אם אתה רואה שהיצר הרע הכי גדול שלך הוא לחלוק על אהרן הכהן, תדע ששמה הוא עיקר התיקון שלך! היות ש'אין הדין נמתק אלא בשורשו', וצריך למתק את הדין, ומיתוק הדין בשורשו, נעשה על ידי שאתה מוצא חסד בתוך הדין. על ידי (תהלים ד, ב) "בִּצְר הִרְחַבְתָּ לִי" כמו שמסביר רבינו (ליקוטי מוהר"ן תורה רה), שצריך למצוא הרחבות בכל צרה.

ואומר הבעש"ט הקדוש, כי על ידי שאתה מוצא בתוך הדינים, בתוך הקשיים, איפה הקדוש ברוך הוא הרחיב, איפה הקדוש ברוך הוא נותן איזו הארה של חסד, ואתה מגדיל את הנקודה הטובה של החסד שנמצאת בתוך כל הרע. החסד הזה, הוא זה שיש לו את הכוח להמתיק את כל הדין, ולעלות את הדין עד השורש שלו, ובשורש שבקדושה, זה כבר לא דין.

נמצא, שהדרך היחידה של קרח להתמודד עם כל כך הרבה דינים שהיו לו – בהיותו גדול הלויים, הוא בחיבור ובביטול הכי גדול לאהרן הכהן איש החסד. לא מספיק שקרח היה נושא את ארון הברית, אלא צריך להיות מבוטל לאהרן הכהן! ועל ידי החיבור שלו לאהרן הכהן, הוא מקבל את החסד שבדין, והיה יכול על ידו לעלות ולהמתיק את הדין בשורשו.

רק שגם היצר הרע יודע את זה, ולכן על הכהונה גדולה, היה לקרח את עיקר היצר הרע לחלוק לגמרי, ולא לקבל מאהרן שום נקודה של חסד. ואדרבה היה נוהג כמה שהוא יכול ללכת יותר עם דין ועם פרומקייט ביראה ודינים ושוב הכל לכאורה לשם שמים, והעיקר בלי איזה בחינה של חסד של כהן, וזה דווקא הרחיק אותו עוד יותר מאהרן הכהן וקרח נשאר בדינים בלי שום המתקה של חסד, בלי שום כוח להגיע לשורש הדין כדי למתק אותו. ואז ניצח אותו היצר הרע והפיל אותו לבאר שחת למקום הכי נמוך, והתקיים בהם (במדבר טו, ג) "וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה".

וזה הוויכוח בין משה לבין קרח, קרח טוען מצידו "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים", הדבר הכי גבוה הוא הבחינה של מידת הדין וללכת עם הדין עד הסוף הסוף, בלי שום ויתור ובלו שום חסד, רק לעמוד על קוצו של יו"ד עד הסוף. ואומר לו משה רבינו: לא! צריך את הבחינה הזאת של לשתף מידת הרחמים ולכן היא יותר גדולה ממידת הדין שלך, ולכן אהרן כהן גדול ולא אתה. ואדרבה צריך שמידת הדין תתבטל למידת הרחמים.

כי ברגע שהקדוש ברוך הוא כבר ברא את האדם שהוא בעל בחירה ויכול לעשות רע, אז רק על ידי שיתוף של שם הוי"ה רחמים עם שם אלוהים שהוא דין, אפשר להתקיים. ולכן כשמדברים על בני אדם, בין בעולם הזה ובין אפילו לימות המשיח, חייב להיות עם שיתוף מידת הרחמים! והלוי חייב להיות בבחינת (במדבר יח, ב) "וְנָלוּ אֲלֵיךָ וְיִשְׁרְתוּךָ" לכהן. ורק מלאכים, שמה באמת זה בחינה של אש, מידת הדין לגמרי, כי אצלם אין בחירה, וממילא הם יכולים להיות רק במידת הדין. אבל אנחנו צריכים להיות תמיד עם מידת הרחמים, ולהיות בטלים לבחינת החסד, אמן כן יהי רצון.

והצדעת מטמאה אותו בטומאה גדולה. אבל אם כולו הפך לבן, שכולו דינים, כולו צרעת, אתה רואה שאדרבה הוא טהור. ומכאן מביא ראייה קרח למשה, שאדרבה זה שאני כולי דינים, אני בבחינת יכולו הפך לבן טהור'.

וכן מעניין של מזוזה, הרי עניין המזוזה שהיא שומרת על הבית שלא יכנסו בו המזויקים, כלומר שפרשה אחת יש לה כוח לשמור מהמזויקים – שהם דינים. אז אם כן בית שכולו מלא ספרים, שכל כולו מלא מהרבה מזוזות הכתובות בספר תורה, קל וחומר שהוא יהיה פטור מהמזוזה, כי לא נכנסים בו דינים.

קרח מנסה לבוא ולומר, שאם מעט דינים שיש לכל אחד ואחד מישראל בכל אופן הם קדושים, קל וחומר ובן בנו של קל וחומר שאני, טלית שכולה תכלת, שכולו הפך לבן טהור, שבית מלא ספרים, אני טוב יותר ומושלם יותר, ולא צריך שום תיקון.

הפדוקס שיש בשאלות קרח בינים לבין עצמים

כט. אם נשים לב, השאלות שלו מורכבות משני דברים שהם לא כהלכה ואחד כן. אני אסביר את הדבר: בטלית שכולה תכלת אדרבה, צריך באמת ציצית והיא לא פטורה. בבית מלא ספרים, צריך באמת מזוזה והוא לא פטור. אבל בכולו הפך לבן – טהור, זה הפוך, דווקא הלבן הוא כן פטור ולמעשה הוא טהור. ולכן מביא קרח את השלוש שאלות האלה, כדי להקשות סתירות בתורה של משה רבינו, ועל ידי זה היה כוח לקרח למשוך מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות מישראל, שהם גם היו אנשים גדולים ושכולם יבואו ויכנסו איתו בעניין הזה של המחלוקת על משה רבינו.

בתחילה כתוב רק שם אלהים ובסוף שיתוף של שם הוי"ה

ל. והנה על עיקר הטענה של קרח שאם אנחנו לויים בחינה של דין, זה הרבה יותר טוב מהבחינה של החסד, יש להשיב משני פסוקים. כתוב (בראשית א, א) "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". וכתוב (בראשית ב, ד) "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאֵם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם". בהתחלה כתוב רק שם אלהים, ואחר כך שיתוף הקב"ה את שם הוי"ה שהוא מידת רחמים עם מידת הדין.

בהתחלה באמת ביקש הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם במידת הדין, ולכן כתוב בפסוק הראשון "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים". אבל כיוון שראה הקדוש ברוך הוא, כמו שרש"י (בראשית א, א) מביא את המדרש (בראשית רבה יב, טו), שאין העולם יכול להתקיים רק עם מידת הדין, ולכן עמד ושיתף עמה מידת הרחמים ולכן בפסוק השני כתוב "הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ".

שיתוף הרחמים בדין מחמת שה' ברא אדם בעל בחירה

לא. כלומר, באמת יש את הנקודה הזאת שהכי טוב והכי הכי גבוה זה "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים" – ללכת רק עם מידת הדין. אבל זה שייך רק למלאכים. אבל ברגע שכבר נברא אדם הראשון, וכבר נבראו בני אדם שיש להם בחירה, שם אי אפשר ללכת רק עם מידת הדין, אלא יש שיתוף של רחמים ודין וכתוב "בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם". ואי אפשר אחרת!